

Fakulteten för samhälls- och livsvetenskap
Avdelningen för biologi

Maria Boman

Naturen – en del av förskolan

Hur naturen kan användas för att nå barns
utveckling och lärande

Nature – a part of preschool

How nature can be used to reach children's development and learning

Examensarbete 15 hp
Lärarprogrammet

Datum: 2013-01-24
Handledare: Hans-Olof Höglund
Examinator: Mariana Hagberg

Abstract

The purpose of this study was to determine to which extent pre-schools actively use nature as a part of children's learning. The study began with a survey in which active educators from seven different preschools were represented. The result from this survey partially illustrates the preschool environment and conditions and how these factors can influence how well the needs of children for learning are met. With the questions from the survey as a base, qualitative interviews were conducted with one selected educator from each preschool. The survey shows that there is a great interest in nature among participating teachers. They see that the material from nature has infinite possibilities and believes that nature allows the children to develop their mathematical skills, language, interaction and motor skills. They also see that nature provides an enjoyable learning environment where the entire curriculum is included. Some of the interviewed educators feel that it is in the planned activities themselves where they can most easily reach the learning of the children while other participating educators see the possibility of making use of children's own interest in the game as a way to support and challenge children to learn. All educators believe that their own interest in nature gives good opportunities to inspire children in their learning development.

Key words: being outdoors, inspire, play, outdoor education

Sammanfattning

Detta är en undersökning där syftet har varit att undersöka i vilken utsträckning förskolor aktivt använder naturen som en del i barns lärande. Undersökningen började med en enkätundersökning med de verksamma pedagogerna på sju olika förskolor, där resultatet delvis visar förskolegårdens förutsättningar och vilka möjligheter som finns för att uppnå lärande hos barnen. Utifrån enkäterna har kvalitativa intervjuer genomförts med en utvald pedagog från varje förskola. Undersökningen visar att det finns ett stort intresse för naturen bland medverkande pedagogerna. De ser materialet från naturen som oändligt och anser att naturen bland annat möjliggör för att barnen kan utveckla sin matematiska förmåga, språket, samspelet, motoriken samt att den ger ett lustfyllt lärande där hela läroplanen inkluderas. I de planerade aktiviteterna är det lättast att nå lärandet hos barnen anser några av de intervjuade pedagogerna, medan andra medverkande pedagoger ser möjligheten i att ta tillvara barnens eget intresse i leken där de kan stötta och utmana barnen till lärande. Samtliga pedagoger menar att deras eget intresse för naturen ger goda möjligheter till att inspirera barnen till lärande.

Nyckelord: inspirera, lek, utevistelse, utomhuspedagogik

Inledning

Naturen är något som alltid finns omkring oss, bara vi är villiga att upptäcka den. Jag är uppvuxen på landet och har alltid haft närhet till skogen, vilket gjort naturen till en viktig del av mitt liv. Under min utbildning med inriktningen ”Naturkunskap i vardagen” har jag fördjupat mina kunskaper i ämnet. Detta gjorde att jag blev intresserad av att undersöka hur man på förskolor tar till vara naturen som en del i barnens lärande.

I ett historiskt perspektiv har kunskap om naturen och dess växlingar varit helt nödvändiga för samhällets funktion och utveckling men i dagens moderna samhälle med urbanisering, globalisering och nya livsstilar har vi kommit allt längre bort ifrån den här kunskapen och kanske helt tappat kontakten. I hållbar utveckling är kunskap och förståelse för naturen en viktig del, något som återspeglas i styrdokumentet för skolan och förskolan. Begreppet naturbör för förskolans del även ses i en vidare bemärkelse något som skolverket bl. a uttrycker som ”Utomhusvistelsen bör ge möjlighet till lek och andra aktiviteter både i planerad miljö och i naturmiljö” (Skolverket, 2010, s. 7). Brügger och Szczepanski (2011) anser att naturen och friluftslivet utmanar vår kreativitet, inspirerar till problemlösning samt får oss att träna såväl vår koordinationsförmåga som vårt balanssinne. Vidare menar författarna att naturen kan få oss att uppleva olika uttrycksformer såsom konst, lyrik samt musik på ett intensivare sätt samt att vi genom stillheten friluftslivet erbjuder ger oss utrymme för våra tankar och reflektioner. Utomhuspedagogiken skapar förutsättningar för att alla sinnen ska vara aktiva under lärprocessen.

Men var hittar vi naturen? Förr i tiden när människan levde som jägare och samlare anpassade vi våra liv efter naturens växlingar för att överleva. Natur och kultur bildade en helhet där människan ingick. Numera är det en skarpare gräns mellan natur och kultur, människan har gjort anspråk på naturen i det moderna samhället. Det är skillnad på det vi har skapat genom till exempel att bygga och på så sätt skapat det ”kulturella”, gentemot den orörda skärgården som är det ”naturliga”. Men försöker vi kan vi hitta naturen överallt, genom att vi öppnar våra sinnen och är lyhörda för vad som finns runt omkring oss (Brügger, et al., 2011). Det vi människor gör i det moderna samhället påverkar naturen samt miljön. Miljön är en viktig del av våra liv, vi är en del av naturens kretslopp. Vi måste vara rädda om vår miljö, skapa en hållbar utveckling. Brügger och Szczepanski (2011) tar upp naturen som en kunskapskälla samt ett ställe där vi kan få uppleva en känsla och hämta inspiration. Författarna menar att vistelsen i naturen utmanar, skapar möjligheter för att använda sin kreativitet samt genom att vi kommer nära naturen kan det även ge goda förutsättningar för förståelse för vår miljö. I läroplanen för förskola kan vi läsa att ”förskolan ska sträva efter att varje barn utvecklar intresse och förståelse för naturens olika kretslopp och för hur människor, natur och samhälle påverkar varandra” (Skolverket, 2010, s. 10).

Austli (2012) ser naturen som en källa till nya lärdomar såväl för vuxna som barn. Hon menar att det i naturen finns många verktyg som kan bidra till barns utveckling och lärande. Bland annat skriver hon att vistelse i naturen kan bidra till saker som motoriska färdigheter, det logiska tänkandet, den sociala utvecklingen, lära sig lyssna, samarbete samt att utveckla språket. Szczepanski menar att det inte är säkert att vi förstår även om vi vet, ”vi måste lära i

naturliga sammanhang och bli berörda”, ”vi måste gripa för att begripa för att utveckla begreppsförståelse” (Szczepanski, 2007, ss. 16-17).

Kunskaper om att vi lär genom alla våra sinnen har funnits väldigt länge, det var det Aristoteles (384 – 322 f.Kr.) utgick ifrån i sin filosofi skriver Szczepanski (2007). Utgångspunkten i Aristoteles filosofi var människans sinnen samt praktiska erfarenheter av verkligheten. Szczepanski skriver även att Jean Jacques Rousseau (1712-1784) var en viktig person i utvecklandet av tänkandet kring barns möte med verkligheten. Rousseau ansåg att barnet skulle få erbjudas en undervisningsmetod som är inriktad på aktivitet så tidigt som möjligt i sitt liv. Några fler pedagoger som enligt Szczepanski även har framhållit betydelsen av verklighetskontakten är John Dewey (1859-1952), Maria Montessori (1870-1952), Célestine Freinet (1896-1966) samt Ellen Keys (1849-1926). Alla dessa pedagoger betonade sinnen, handens kunskap samt den skapande fantasin i sin pedagogik. Szczepanski lyfter fram Ellen Keys reformpedagogik, där uterummet betonades som en viktig del i att erövra nya kunskaper. Vidare relaterar Szczepanski till både Keys och Dewey när han skriver att dagens skola bör lära sig av de tankar kring lärande som fanns redan på 1900-talet.

Nelson (2007) menar att barn har en inre drivkraft att vilja lära sig nya saker. Utomhuspedagogiken inbjuder till att lärandet sker genom glädje, för att glädjen finns i rörelsen.

Från att som spädbarn upptäcka sig själv och sin omvärld mycket via mun, smak och luktsinne blir det större barnet alltmer fysiskt aktivt – ett interaktivt lärande där barnet lär via sin kropp och de känslor och intryck som förmedlas i kontakt med omvärlden. Minnesspår skapas och aktiveras bättre om flera sinnen och flera olika delar av hjärnan engageras med flera associationsbanor som följd. (Nelson, 2007, s. 114)

Szczepanski (2007) anser att vår vilja att lära påverkas av vår hälsa. Mår vi bra både fysiskt och psykiskt möjliggör vi för eget lärande. Minneskapaciteten, motivationen och lusten att lära ökar. Författaren anser att ”hand, huvud och hjärta ska förenas i kunskapsprocessen” (Szczepanski, 2007, s. 28). Det är viktigt att barnen tidigt får lämna det trygga inomhusklimatet och istället se vad naturen har att erbjuda, menar Grahn (2007). Han anser att barnets tidiga möte med naturen möjliggör för hur barnet kommer att se och lära sig om de naturliga egenskaper naturen kan erbjuda. Naturen ger barn en sinnesupplevelse, det kan vara genom att de få känna lukter, höra något, eller känna något, men det blir ett sinnesintryck som fångas samt tolkas av barnen. I förskolans uppdrag ingår det att verksamheten ska sträva efter att varje barn får kunskaper om naturen och naturvetenskap (Skolverket, 2010). Grahn (2007) anser att det är det som finns i barns närhet som lockar till intresse samt engagemang, men att det även ska finnas tid för att ge plats för tankar samt funderingar, kunna reflektera, för att sedan kunna lära av det naturen kan erbjuda. Nu förtiden är barngrupperna på förskola större, vilket resulterar i att skolgården är kanske den utomhusmiljö som barnen får se. Det finns kanske inte tid att gå iväg att upptäcka och utforska naturen på samma sätt som för tio år sedan, vilket gör gårdens utformning väldigt viktig, menar Grahn.

En undersökning som gjorts i Norge visar att det inte är någon direkt skillnad på barns fysiska aktivitet om leken sker på förskolans gård eller om de lämnar skolgården och beger sig ut i naturen. De barn som är fysiskt aktiva på gården är även det när de lämnar gården samt att de mindre aktiva barnen på gården även är det ute i naturen. Däremot menar de som genomfört undersökningen att promenaden till skogen var en viktig del för de inaktiva barnens fysiska aktivitet, eftersom den bidrog till deras fysiska aktivitet den dagen (Storli & Hagen, 2010). Änggård (2008) berättar i sin artikel att när barn leker med naturmaterial stimuleras deras förmåga att kunna kommunicera, att samspela, eftersom materialet erbjuder många tolkningsmöjligheter. I hennes undersökning kunde hon se hur lek i naturliga miljöer ofta inbjöd till djurlekar, medan lek i en skogsmiljö tycktes inbjuda till sagolekar. Det är viktigt för barn att bygga upp ett ordförråd för att kunna använda naturmaterial i fantasin, där naturmaterialet i leken kan ersätta andra tillverkade föremål och leksaker. Vidare anser Änggård att barn som ännu inte har det verbala språket därför ska ha tillverkade föremål som ett komplement till naturmaterialet. Det livslånga lärandet börjar i förskolan för många barn och i läroplanen nämns leken som en stor del av barns liv.

Leken är viktig för barns utveckling och lärande. Ett medvetet bruk av leken för att främja varje barns utveckling och lärande ska prägla verksamheten i förskolan. I lekens och det lustfyllda lärandets olika former stimuleras fantasi, inlevelse, kommunikation och förmåga till symboliskt tänkande samt förmåga att samarbeta och lösa problem. Barnet kan i den skapande och gestaltande leken få möjligheter att uttrycka och bearbeta upplevelser, känslor och erfarenheter. (Skolverket, 2010, s. 6)

Änggård (2012) skriver i en artikel om hennes undersökning på en Ur och Skur förskola, där pedagogerna tar vara på lärandet ute i naturen genom att återskapa förskolelokalerna utomhus. Trots att skogen saknar synliga avgränsningar får barnen genom tydliga rutiner och gränser lära sig på vilken yta de får vara. Personalen är medforskande och ibland får de även inspirera barnen till hur man kan använda naturmiljön. Skogsområdena har personalen valt ut och där finns plats för både fysisk aktivitet och lek, men även för omsorg. Vidare menar Änggård att utomhusmiljön inbjuder till barnens lek, men barnens lek kan även använda den befintliga miljön och omskapa den till något som passar in i deras fantasilek. Skogen kan erbjuda och välkomna en lek som inomhus kanske hade uppfattats störande och högljudd. Enligt läroplanen för förskolan är det viktigt att vuxna samspelar med barnen, barn lär av varandra, både enskilt och i grupp, men lärandet sker även i samspelet mellan barn och vuxna (Skolverket, 2010).

Syftet med det här arbetet är att undersöka hur förskolor använder naturen som en del i barns lärande. Samt bidra till att ge verksamma förskolepedagoger en förståelse för vilken resurs naturen kan vara i arbete med barnen.

Mina forskningsfrågor:

Hur används/utnyttjas utomhusleken i lärandet?

På vilket sätt inspirerar pedagogerna barnen till lärande vid vistelsen i naturen?

Metod

Urval

Jag har gjort min undersökning i en kommun där det finns en naturskola som nu har påbörjat ett projekt med förskolorna i kommunen. Deras syfte är att utbilda samt ge inspiration till pedagogerna hur de kan arbeta kring förskolans läroplansmål naturkunskap och teknik. Jag tyckte därför att det var en bra idé att ta deras hjälp till att utforma en enkät som ett urvalsunderlag till mina genomförda kvalitativa intervjuer. Inför mitt arbete valde jag att göra ett besök på naturskolan som bedriver ett samarbete gällande miljöfrågor på förskolorna. Jag pratade med en av de anställda som berättade att Naturskolan även finns till hands för att möjliggöra utvecklingen av samtliga förskolegårdar. Samtalet fungerade även som ett stöd till utformningen av den enkät jag senare lämnade ut till samtliga 52 pedagoger, fördelade på sju förskolor.

Till min undersökning valde jag ut sju förskolor som ligger i olika delar av kommunen, där närheten till skog varierar. De pedagoger som svarade på enkäten fick fylla i om de ville bli intervjuade och utefter de som gick med på att bli intervjuade gjorde jag ett urval med hjälp av svaren på enkäten. Till intervjuerna valde jag ut en pedagog från varje förskola som i sin enkät hade gett mest fördjupade svar på hur hon/han använder naturen som en del av barnens lärande. Av samtliga 52 enkäter valde 35 pedagoger att besvara enkäten, vilket betyder ett externt bortfall på cirka 33 %. Bortfallet tror jag beror på delvis tidsbrist, men även brist på intresse att besvara enkäter. Jag har tagit hänsyn till de forskningsetiska principerna som benämns av Johansson och Svedner (2010). De enkäter jag lämnade ut föregicks av ett missivbrev där deltagarna informerades om att deltagandet var frivilligt, att allt kommer att ske anonymt samt att det som kommer fram i min undersökning inte kommer att kunna kopplas till förskolan. (Se bilaga 1)

Datansamling

Jag har i min undersökning använt mig av två olika undersökningsmetoder, enkäter samt kvalitativa intervjuer. Genom enkäterna ville jag få en överskådlig bild över pedagogers tankar kring naturen, samt vilka förutsättningar de anser att de har för att naturen ska kunna bidra till barns lärande och utveckling. Johansson och Svedner (2010) beskriver hur man med hjälp av en kartläggande enkätundersökning kan få fram en översiktlig bild och fakta från många människor. Enkäterna innehöll i första hand frågor med fasta svarsalternativ, men där även informanterna kunde utveckla sina svar. Samt att den även innehöll några öppna frågor för att jag lättare skulle förstå deras tankar kring mitt valda ämne.

Enkäten utformade jag delvis med inspiration från en enkät framtagen av Naturskolan i samarbete med Cecilia Boldemann, docent, folkhälsovetenskap, Karolinska Institutet. I inledningen av min enkät valde jag att ställa två bakgrundsfrågor där jag fick fram vilken förskola informanterna arbetar på samt i vilken ålder på barngrupp, för att sedan fortsätta med de frågor jag ville undersöka. Johansson och Svedner (2010) anser att man ska ha med dessa

två avdelningar av frågor för att kunna analysera ett eventuellt samband mellan dem. Frågeområdena i min enkät berörde förskolans utemiljö, utomhusverksamhet på gården och utanför, samt pedagogens egen roll i arbetet med barnen.

Utefter enkätundersökningen gjorde jag sedan kvalitativa intervjuer med en utvald pedagog på varje deltagande förskola. Mitt syfte med intervjuerna var att pedagogerna skulle få vidareutveckla och förtydliga sin tankar kring hur naturen kan bidra till barns utveckling och lärande. De kvalitativa intervjuerna ska enligt Johansson och Svedner (2010) ge ett detaljerat svar och djupare förståelse för den intervjuades åsikter. Mina frågeområden var inriktade på pedagogens egna förhållningssätt och tillvägagångssätt för att kunna stötta, inspirera samt utmana barnen i deras lek för att uppnå lärandet och utvecklingen. (Se bilaga 2)

Procedur

En viktig del i en enkätundersökning som möjliggör för att kunna öka motivationen bland de som ska besvara enkäten är att enkätfrågorna ska föregås av ett missivbrev (Johansson & Svedner, 2010). I mitt brev informerade jag dels som jag tidigare nämnt att fullständig anonymitet råder samt att jag berättade vem jag är, vilken utbildning jag går samt syftet med min undersökning. Jag avslutade missivbrevet med att skriva att de gärna fick höra av sig med eventuella frågor eller funderingar kring arbetet samt att de fick besvara en fråga om de ville bli intervjuade eller inte. (Se bilaga 1) Jag valde att personligen besöka förskolorna för att lämna ut enkäterna för att minimera bortfallet. Jag började med att besöka en förskola där jag känner en del av pedagogerna sedan tidigare. Där talade jag med samtliga pedagoger om mitt valda ämne och även förklarade syftet med min undersökning. Med en relativt positiv respons på enkäten gick jag vidare till en annan förskola i närheten där jag talade om min enkät med en av pedagogerna. På den förskolan erbjöd hon sig själv att lämna ut enkäten till samtliga kollegor. Efter besöket på den förskolan bestämde jag mig för att kontakta resterande fem förskolor i förhand för att sedan göra ett besök och personligen lämna ut enkäterna till den pedagog jag varit i kontakt med. Jag bad pedagogen titta igenom enkäten tillsammans med mig ifall det vara några oklarheter i frågorna. Samtliga pedagoger fick en vecka på sig att fylla i enkäterna.

När enkäterna lämnats in och jag hade läst igenom dem, kontaktade jag den pedagog jag valt ut till intervju. Jag berättade i förväg att intervjun skulle ta 20 minuter och därefter bestämde vi en passande dag samt tid. Under samtliga intervjuer satt vi i ett avskilt rum, där det inte fanns något som störde. Intervjufrågorna hade jag nedskrivna i ett block som jag hade framför mig, i det antecknade jag svar från de kvalitativa intervjuerna. I en kvalitativ intervju är det viktigt att få med den intervjuades egna formuleringar och ord (Johansson & Svedner, 2010). Innan vi påbörjade intervjun frågade jag därför om pedagogens tillstånd att spela in intervjun, vilket alla pedagoger gav tillstånd till. Jag följde även Johansson och Svedners råd att ange syftet med intervjun samt skapa en god relation med den pedagog jag intervjuade (Johansson & Svedner, 2010). Jag berättade att intervjufrågorna var en uppföljning av enkäten, ett förtydligande av pedagogens egna tankar och arbetssätt gällande hur naturen kan bidra till barns lärande och utveckling. Tiden för intervjun stämde med den jag hade sagt från början och jag avslutade samtliga intervjuer genom att tacka för deltagandet.

Databearbetningsmetoder

Eftersom jag delvis ville använda mina enkäter till att skapa ett underlag för urval till kommande intervjuer började jag med att lägga de enkäter där pedagogerna hade meddelat att de inte ville bli intervjuade åt sidan, det urvalet inkluderade även de enkäterna med internt bortfall visade det sig. Därefter utgick jag ifrån omfattningen av deras svar där de själva som pedagoger fick beskriva lekens roll, samt sin egen roll för att skapa möjligheter för barnen på förskolan att erövra nya kunskaper och hela tiden utvecklas. För att möjliggöra för en analys och få fram ett resultat av enkäterna kategoriserade jag enkätsvaren i följande kategorier; vilken barngrupp pedagogen arbetar i, förskolans utemiljö/gården, hur många tillfällen då de hade en planerad verksamhet i naturen samt pedagogernas egen kunskap om naturen.

Mina inspelade intervjuer har jag transkriberat. Först skrev jag ner alla intervjuer på papper för att kunna analysera dessa utifrån mina intervjufrågor. Jag kategoriserade in dem under frågeområdena möjligheter/hinder, inspiration samt lekens betydande roll för att sedan sammanställa dessa till ett resultat där jag har valt att ta med pedagogernas syn på möjligheter/hinder med att ta in naturen som en del av barns lärande som en bakgrund till mitt resultat.

Reliabilitet

I min undersökning använde jag mig av enkäter som jag utgick ifrån när jag gjorde mitt urval till intervjuerna. Jag gjorde urvalet utifrån de pedagoger som hade tackat ja till att bli intervjuade och valde ut en pedagog från varje förskola som hade gett mest fördjupat svar på hur naturen kan bidra till barns lärande och utveckling. Resultatet av det blev att jag intervjuade endast en barnskötare, resterande informanter var fem stycken förskollärare med en ledarroll på respektive förskola samt en barnskötare/utomhuspedagog som är delägare i den medverkande Ur och Skur förskolan. Det var endast en av informanterna som arbetade i en blandad barngrupp som även inkluderade de yngsta barnen, resterande pedagoger arbetade med barn från tre år och uppåt. Eftersom jag i min undersökning i huvudsak intervjuat utbildade förskollärare som arbetar i barngrupp med de äldsta barnen behöver inte det resultat jag fått fram vara helt sanningsenligt med hur det övergripande arbetet på förskolorna ser ut.

Resultat

Min enkätundersökning visar att det finns ett stort intresse för naturen bland de tillfrågade pedagogerna. Men förutsättningarna för att använda sig av naturen kan se olika ut på förskolor. Jag har valt att börja min resultatdel med att presentera några bakgrundsfaktorer som kan ligga till grund för hur de medverkande förskolornas arbete med naturen ser ut. Pedagogens egna kunskaper kring natur är viktigt. Ett flertal av de medverkande pedagogerna önskar dock mer kunskaper i ämnet för att kunna utmana samt stötta barnen i deras lärande. Den planerade verksamheten i naturen sker bland flertalet av pedagogerna en gång i veckan. Förskolegårdarna har mycket att erbjuda i form av naturtillgångar och det är mycket av barnens tid som tillbringas där. Förskolornas närhet till skogen varierar, allt från att ha den runt knuten till att det tar en timme för barngruppen att ta sig dit. I diagram 1 har jag sammanställt svaren från min enkätundersökning för att ge en helhetsuppfattning om förskolegårdarna.

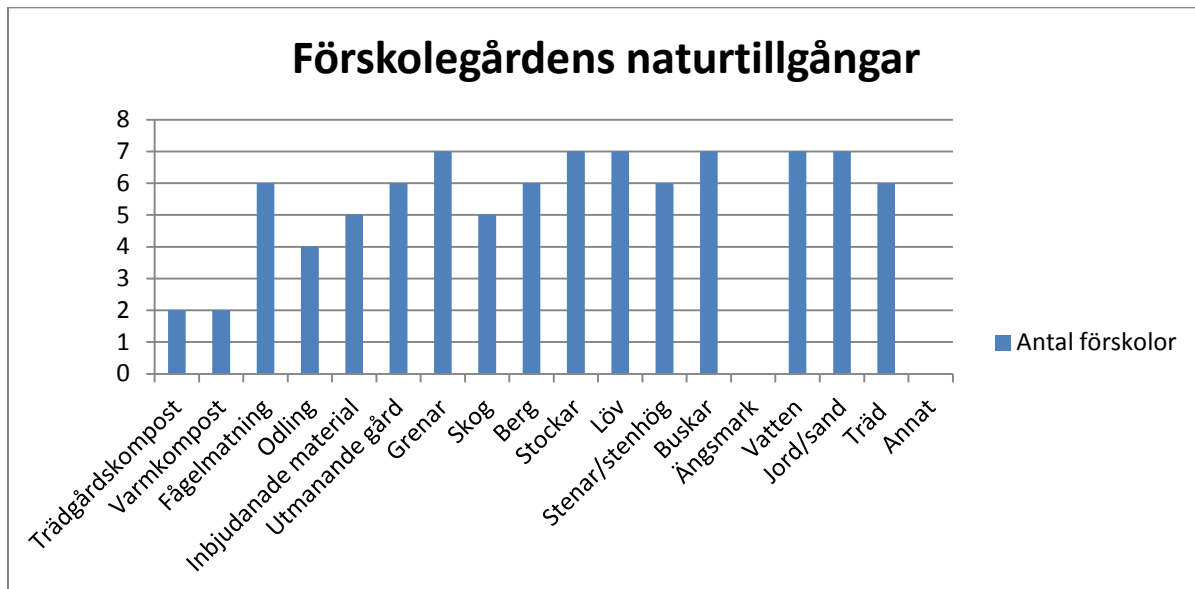

Diagram 1: Sammanfattning av pedagogernas svar på vad deras gård på respektive förskola har för naturtillgångar

Enkätundersökningen visar att av de 35 pedagoger som valde att delta i undersökningen var 22 av dessa pedagoger som arbetar med barn som är 3 år eller äldre, fem stycken arbetade i en blandad barngrupp samt att åtta stycken arbetade med barnen mellan 1-3 år. Av de 35 deltagande pedagoger är det drygt hälften som genomför en planerad verksamhet ute i naturen max två gånger i veckan. Sex stycken pedagoger bedrev en planerad verksamhet ute i naturen två eller fler dagar i veckan, samt att det resterande åtta tillfrågade pedagogerna hade kryssat för svarsalternativet väldigt sällan/aldrig eller valde att inte svara på frågan.

För att kunna stötta och utmana barnen i sitt lärande inom ämnet natur krävs egna kunskaper. Pedagogernas egna tankar om sina egna kunskaper i ämnet skiljde sig åt. Det var lite mer än hälften av de tillfrågade pedagogerna som tyckte att deras kunskaper kring naturen räckte till, resterande pedagoger önskar att de hade mer kunskaper inom ämnet. Av de pedagoger som tyckte att de hade tillräckligt med kunskaper fanns det vissa som skrev till att de gärna vill ha mer och poängterade att man aldrig blir fullärd. I diagram 2 har jag sammanställt pedagogernas tankar som kom fram under enkätundersökningen.

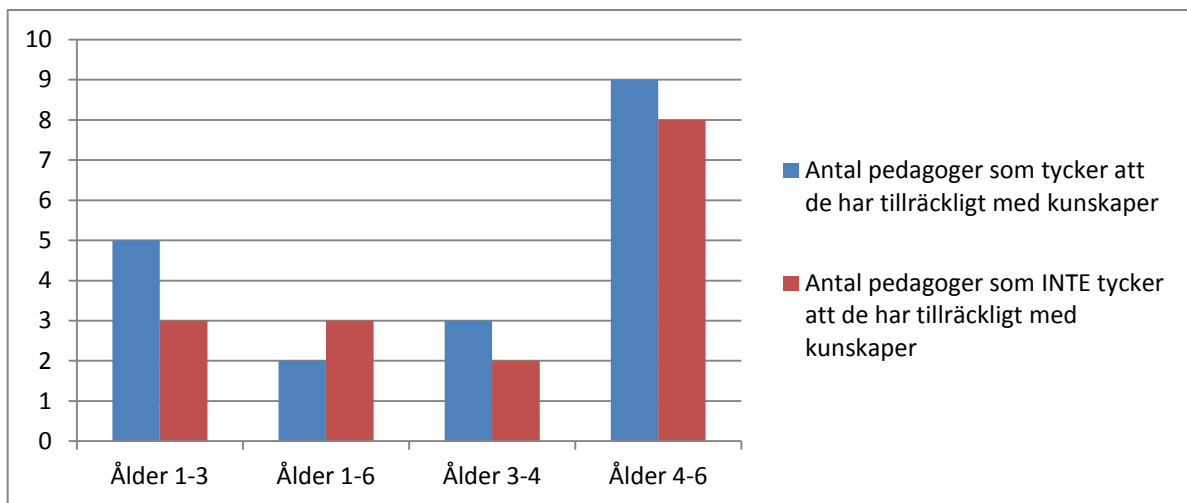

Diagram 2: Fördelningen på pedagogerna syn på deras egna kunskaper i ämnet natur i de olika åldersgrupperna.

Faktorer såsom pedagogernas egen kunskap samt förskolegårdens utformning är viktiga eftersom de kan bidra till barns lärande och utveckling. Som enkätundersökningen visar innehåller förskolegårdarna mycket naturtillgångar. Pedagogerna visade genom sina svar i undersökningen att intresse för naturen finns samt att flertalet pedagoger använder naturen som en naturlig del av lärandet både utomhus och inomhus. I de kvalitativa intervjuerna fick de utvalda pedagogerna utveckla sina tankar och förklara hur de ser på eventuella möjligheter/hinder med att arbeta med naturen som en del av barns lärande.

De intervjuade pedagogerna var inte helt eniga när det gällde eventuella möjligheter alternativt hinder med att se naturen som en del av barns lärande. Några av dem såg bara möjligheter, medan andra såg vissa hinder. Några hinder som blev nämnda var barnens lämnings-/hämtningstider, sovtider samt mattider som kan göra det svårt att hinna iväg någonstans. Möjligheterna som sågs bland pedagogerna var oändliga. Till exempel var tillgången till material en otrolig fördel, ”material som kan bli vad man vill att det ska vara” som pedagogen från Ur och skur förskolan sade. Naturen och utevistelsen skapar ett lugn, rörelsefriheten är större, ljudnivån är inte märkbar på samma sätt som inomhus, naturen är genusbefriad är några av möjligheterna som pedagogerna tar upp.

Bland de intervjuade fanns det en pedagog som arbetar i en barngrupp med de äldsta barnen som endast ser möjligheter med att ha naturen som en del av barnens lärande. Hon berättar om hur hon tycker att det är viktigt att vara flexibel för att undvika eventuella hinder. Förskolan där hon arbetar ligger ute på landsbygden och personalen har ett utarbetat arbetssätt där barnen ofta vistas ute i skog och mark. Utevistelsen har de skrivit med i arbetsplanen för att det ska finnas med i arbetssättet, hon menar att det först då blir ”levande”. När de går iväg från förskolan tar de med sig picknick eller även lunch om de behöver, ibland kan de bli så att de äter ”mellis” till lunch och lunch till ”mellis”. Mobiltelefonen möjliggör för föräldrar att ringa till pedagogerna om gruppen redan har gått iväg från förskolan, vilket då innebär att en av pedagogerna går tillbaka och hämtar barnet som kommer senare. Den intervjuade pedagogen tycker själv att de ser till att möjliggöra för utevistelsen genom att se möjligheterna och inte hindren.

Hur används/utnyttjas utomhusleken i lärandet?

Barnen har lätt att inspireras till lek utomhus, de använder sin fantasi på ett fantastiskt sätt, menar samtliga pedagoger. I diagram 3 har jag sammanställt pedagogernas tankar kring att utnyttja/använda naturen som en del av barns lärande.

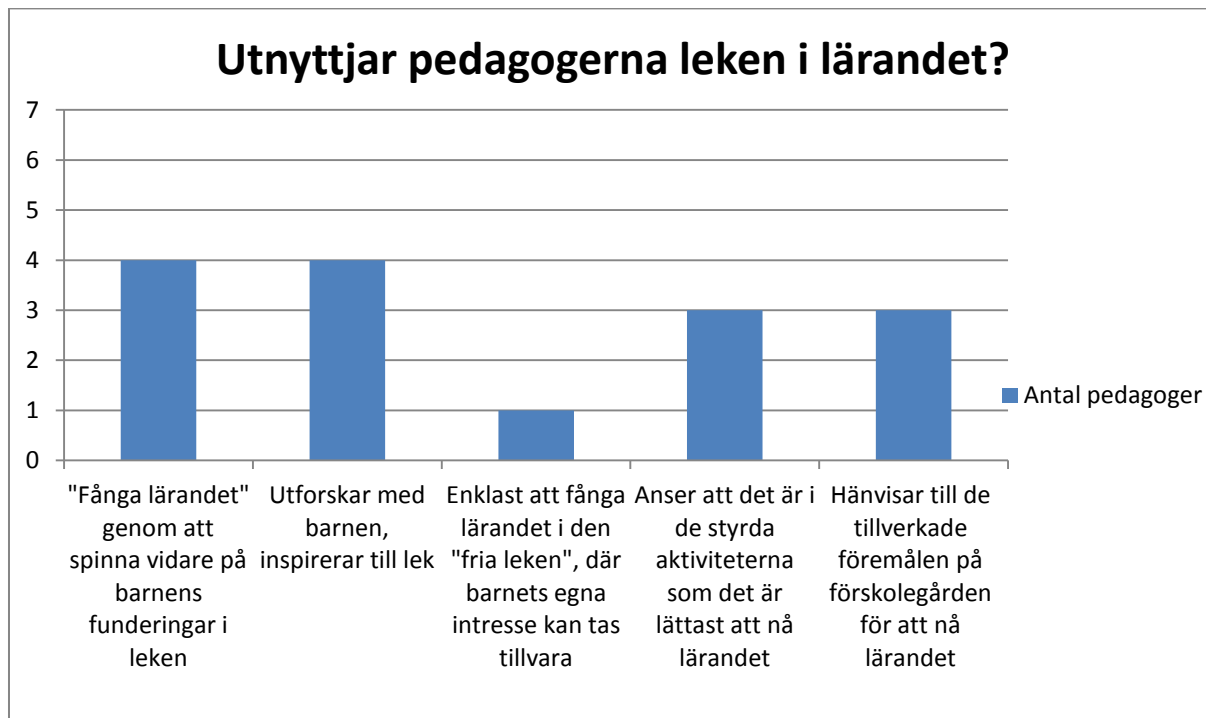

Diagram 3: Exempel på hur pedagogerna kan använda leken i deras arbete med barnen, samt att det visar pedagogers tankar kring arbetet.

Fyra av de intervjuade pedagogerna beskriver hur de i leken brukar "fånga lärandet", hur de spinner vidare på barnens funderingar och utforskar med barnen. Hur de själva kan inspirera till en lek, eller "krydda leken om den håller på att dö ut", som en av pedagogerna uttryckte sig. En pedagog berättar att de ibland tar datorn till hjälp för att få svaren på barnens funderingar. En annan pedagog berättar att det i den "fria leken" oftast är enklast att fånga lärandet, där kan jag utgå från barnens intresse. "Vänder barnet på en stubbe så fångar vi lärandet", säger hon. Övriga tre pedagoger tycker att det är lättare att nå lärandet kring naturen i de planerade aktiviteterna. De menar att barnen ofta vill leka ifred, att man som pedagog inte alltid bjuds in i leken. De nämner även förskolegårdens tillverkade föremål som en viktig del i barns lärande, men beskriver inte sin egen delaktighet som pedagog i lärandet. Tre av pedagogerna poängterar att barnen även kan uppfatta de planerade aktiviteterna som en lek, där de själva är delaktiga i utforskandet. Bland annat berättar dem hur barnen har fått vara med och grävt ner olika saker, gjorda av olika material för att se vad naturen kan ta hand om och inte.

På vilket sätt inspirerar pedagogerna barnen till lärande vid vistelsen i naturen?

Några av de intervjuade pedagogerna berättar hur de själva kan inspirera barnen i vistelsen i naturen. Det kan vara på promenaden till skogen som pedagogen lägger in olika nya begrepp i deras samtal för att utveckla barnens begreppsförståelse eller ”att alltid finnas nära för att kunna fånga stunden för ett lärande”, som en annan pedagog säger. Artkunskap lägger gärna en av förskolorna in i vistelsen i naturen. Pedagogen berättar att elever i skolan är sämre på artkunskap nuförtiden. Hon säger att de i vistelsen i naturen till exempel inte bara säger titta där är en fågel, utan ”där är en blåmes”, eller namnger trädet genom att till exempel säga ”titta på björkens löv”. Detta har hon och övriga personal på förskolan sedan sett visa sig i barnens ”fria lek”, där de själva namnger det de ser med sitt riktiga namn. Samtliga pedagoger menar att om de själva är intresserade kan de inspirera barngruppen till att utveckla utforskandet och på så sätt nå ett lärande. Två av förskolorna berättar hur de tar tillvara på pedagogernas egna kunskaper och intressen för att på bästa sätt inspirera barnen, de menar att alla inte behöver göra allt. Är det så att en pedagog har mer kunskaper eller starkare intresse för en viss sak, försöker de att det är hon/han som får genomföra de aktiviteterna.

Samtliga pedagoger använder sig av matematik ute i naturen för inspirera till ett lärande. De nämner bland annat att barnen får räkna kottar, eller dylikt, att de pratar om geometriska former samt olika begrepp som lite, stor, tung, lätt m.m. I naturen och i användandet av de material som naturen erbjuder kan även barnens språk och barnens förståelse för naturvetenskap stimuleras och utvecklas, menar pedagogerna. I diagram 4 har jag sammanställt hur pedagogerna på olika sätt inspirerar barnen till lärande i vistelsen i naturen.

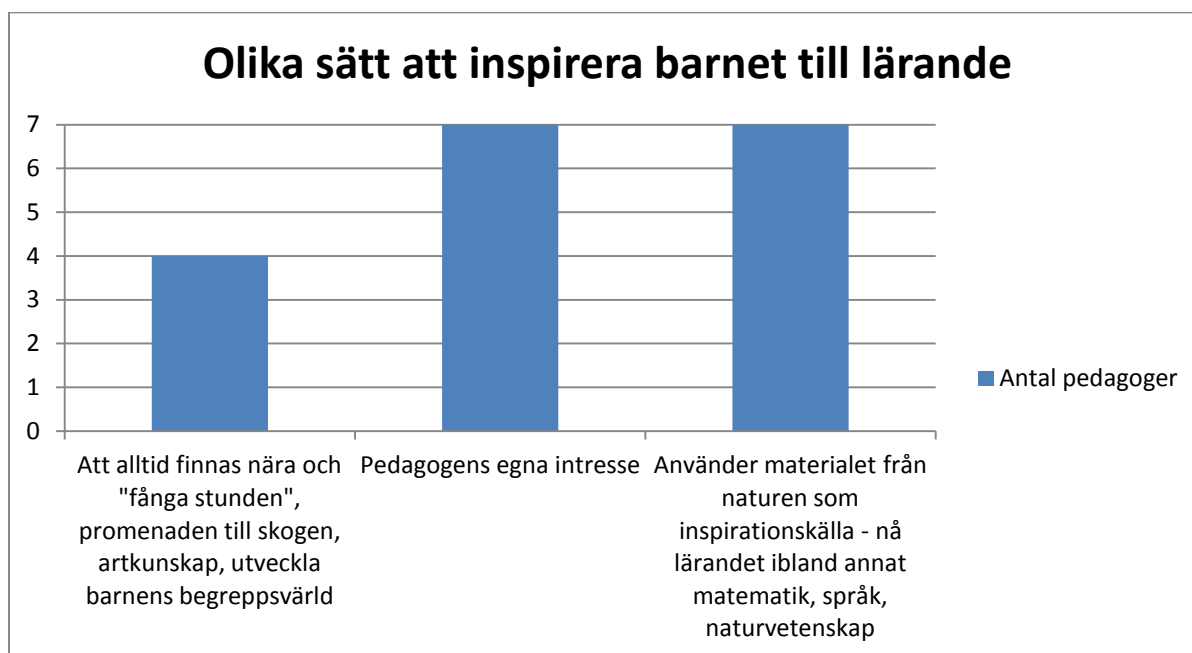

Diagram 4: Pedagogernas egna tankar på vad som kan inspirera barnen till ett lärande i vistelse i naturen.

Samtliga av pedagogerna kopplar lärandet till den planerade verksamheten, där de även nämner att de arbetar utifrån läroplanen. En av dem menar att ”får du det lustfyllt så får du in allt ur läroplanen”. Pedagogerna ser dokumentationen som en del av barnens lärande, där materialet kan inspirera till lärandet. Barnen får ta med sig material från naturen när de går

inomhus som de sedan använder för reflektion samt dokumentation. De menar att det inbjuder till reflektion och på så sätt möjliggör att utveckla barnens språk, den matematiska förmåga samt ger ökad förståelse om naturvetenskap. Förskolan som är centralt belägen har inte skogen att tillgå utan utvecklar hela tiden förskolegården för att stimulera barnen till lärande. Pedagogerna berättar att mycket av lärandet sker utomhus, att de tillverkade föremål som finns att tillgå fungerar som en inspiration till barnen. Förskolan där hon arbetar är i full gång att bygga upp olika ”små rum” som med hjälp av aktiva pedagoger kan inspirera barnen till lärande. Samtliga intervjuade pedagoger anser att det är viktigt att vara en medforskande och aktiv pedagog för att nå barnens lärande och att naturen är en otrolig resurs i lärandet.

Mitt resultat visar sammanfattningsvis att det finns ett stort intresse för naturen bland de medverkande pedagogerna. Fyra av de sju intervjuade berättade hur de kunde vara med i leken och fånga lärandet, hur de utgick ifrån barnens intresse och kunde ”spinna vidare” och utforska och finna svar tillsammans med barnen. De tre resterande pedagogerna ansåg att det var svårt att fånga lärandet i den ”fria” leken, de tyckte att barnen ofta ville vara ifred och leka och att man som vuxen inte alltid blev inbjuden i leken. En av sju pedagoger ansåg att det oftast var enklast att fånga lärandet i den ”fria leken”, då hon menar att hon kunde fånga barnets eget intresse och på så sätt möjliggöra lärandet. Samtliga pedagoger ansåg att det var lätt att fånga lärandet i de styrda aktiviteterna.

De intervjuade pedagogerna menar att om de själva visar sitt intresse för naturen kan de inspirera barngruppen till att utveckla utforskandet och på så sätt nå ett lärande. Fyra av pedagogerna kan beskriva hur de kan inspirera till lärandet i vistelsen i naturen genom att vara nära och ”fånga stunden”. De berättar hur de bland annat på promenaden till skogen kan inspirera till lärande genom att berätta om sådant de ser och upptäcker under vistelsen i naturen. I övrigt relateras det mesta av inspirationen till det oändliga material naturen kan ge samt den planerade verksamheten med styrda aktiviteter. Hur materialet dels kan bidra till ett matematiskt lärande genom att räkna samt upptäcka former. Vistelsen i naturen är språkstimulerande genom att de samtalar mycket om det som finns omkring dem samt att det utvecklar barnens förståelse för naturvetenskap, menar pedagogerna. Som inspirationskälla nämns även här förskolegårdens utformning som en bidragande del till barns lärande.

Diskussion

Avsikten med den här undersökningen var att ta reda hur förskolor använder naturen som en del i barns lärande. Jag har valt att först analysera begreppet natur. Resultatet från enkäterna och intervjuerna visar att pedagogerna relaterar till skogen när de hör begreppet natur. I enkätundersökningen säger flertalet pedagoger att de har en planerad verksamhet ute i naturen en gång i veckan, samt att det dessutom finns pedagoger som skriver att de aldrig/eller sällan har det. Även intervjuerna visar att naturen relateras till skogen när vissa av pedagogerna nämner att de ser till exempel mattider och sovtider som ett hinder för att ta in naturen som en del av barns lärande. En av de intervjuade pedagogerna berättar hur hon gör för att slippa se hinder, utan istället se möjligheterna som möjliggör för att barngruppen ska komma ut i skog och mark. Kanske deras uppfattning av begreppet delvis påverkats av förskolans läroplan som

säger att ”Utomhusvistelsen bör ge möjlighet till lek och andra aktiviteter både i planerad miljö och i naturmiljö” (Skolverket, 2010, s. 7). Enligt min tolkning är den planerade miljön i det här fallet förskolegården och naturmiljön relaterar jag till skog och mark. Mina tankar kan stödjas av Brügge, Glantz & Sandell (2011) som anser att det nuförtiden är större skillnader på det kulturella, det planerade, det människan har skapat gentemot det naturliga, det orörda. Men samtidigt kan vi inte låsa fast oss vid tanken att naturen är skogen, för precis som författarna skriver kan vi hitta naturen överallt, bara vi öppnar våra sinnen och blir lyhörda för det som finns omkring oss. Det är något jag tycker vi pedagoger måste reflektera över och tänka på, hur skapas annars ett lärande kring naturen om förskolan är centralt belägen långt ifrån skog och mark.

Austli (2012) anser att naturen innehar mycket som kan bidra till barns lärande och utveckling. Hon menar att naturen bjuder på många verktyg som bland annat kan gynna motoriska färdigheter, utveckla det logiska tänkandet, den sociala utvecklingen samt lära sig samarbeta och utveckla språket. Även Brügge och Szczepanski (2011) ser naturen som en kunskapskälla samt ett ställe som utmanar och inspirerar oss till att använda våra sinnen. I resultatet av min undersökning går det att utläsa att samtliga pedagoger tycker att naturen och utevistelsen är betydelsefull, de tar upp saker som att det skapar ett lugn, ökar rörelsefriheten, gör ljudnivån inte lika märkbar samt att den är genusbefriad. Pedagogerna nämner även att barnen har lätt att inspireras till lek, att de använder sin fantasi på ett fantastiskt sätt, att naturen innehar ett oändligt material, ”ett material som kan bli vad man vill att det ska bli”, som en uttrycker sig.

Men hur arbetar pedagogerna för att få in lärandet i vistelsen i naturen? Nelson (2007) anser att barn har en inre drivkraft att lära sig saker och att rörelsen skapar glädje som inbjuder till lärandet. Kunskaper om att vi lär med alla våra sinnen har funnits länge, ända sedan Aristoteles tid under Antiken och Nelson menar att kan vi aktivera flera delar av vår hjärna, av att vi använder fler sinnen skapas bäst förutsättningar för ett lärande. Szczepanski uttrycker sig liknande genom att säga ”hand, huvud och hjärta ska förenas i kunskapsprocessen” (Szczepanski, 2007, s. 28). I mina intervjuer tyckte samtliga pedagoger att det är viktigt att själv visa sitt intresse för att få barnen intresserade. Men det var bara fyra av pedagogerna som kunde beskriva hur de kunde ”fånga lärandet” spontant. Bland annat beskrev en av dem hur promenaden till skogen kunde möjliggöra att utveckla barnens begreppsvärld. En annan av pedagogerna tog tillfället att lägga in artkunskap under utevistelsen. Det var inte bara en fågel de såg, utan hon var noga med att berätta vilken fågelart. Pedagogen berättar att det sedan har visat sig att barnen även under sin ”fria lek” använder sig av att namnge till exempel fåglar och träd vid deras riktiga namn. I de planerade aktiviteterna tycktes det var lättare att fånga lärandet i vistelsen i naturen. Samtliga pedagoger berättade hur de fick in matematiken i leken, där barnen fick använda naturens tillgångar till att till exempel räkna och skapa geometriska former. De berättade att de gärna tog med sig material från naturen in på avdelningarna där det kunde användas till exempel till pyssel eller lek. Tidigare forskning visar att när barn leker med naturmaterial stimuleras deras förmåga att samtala och samspela, eftersom materialet erbjuder tolkningsmöjligheter (Änggård, 2008). De intervjuade pedagogerna i min undersökning berättade även att dokumentationen som skedde under de

planerade aktiviteterna möjliggjorde även det för att nå lärandet. Här fick de in artkunskap, barnen fick reflektera, samtala och själva dokumentera det de hade varit med om.

Miljön är viktig för våra liv, vi är en del av naturen och det är också en sak som vi vill att våra barn intresserar sig för. I läroplanen för förskola står det att ”förskolan ska sträva efter att varje barn utvecklar intresse och förståelse för naturens olika kretslopp och för hur människor, natur och samhälle påverkar varandra” (Skolverket, 2010, s. 10). Några av pedagogerna jag intervjuade berättade att de tillsammans med barnen hade undersökt hur naturen kan ta tillvara och bryta ner olika material. Men mycket av det som kom fram under intervjuerna innefattade skogen och dess liv. Och precis som Brügge och Szczepanski (2011) skriver tror jag att är vi nära naturen kan en förståelse för vår miljö skapas. Det är då viktigt att vi kommer ut med barnen och ser naturen, den finns där bara vi vill upptäcka den. Grahn (2007) anser att det är viktigt att små barn tidigt får se vad naturen har att erbjuda, lära av de sinnesintryck som ges. Han menar att det är det i barnens närhet som lockar deras intresse och engagemang. Vidare säger han att barngruppernas storlek kan hindra pedagoger att gå iväg för att upptäcka och utforska naturen, vilket gör förskolegårdens utformning ännu viktigare, enligt Grahn. Även min undersökning visar att förskolegårdens utformning är viktig. Pedagogerna går inte ofta iväg från förskolan. I enkätundersökningen svarar 23 av 35 pedagoger att de bedriver en planerad verksamhet ute i naturen antingen 1 gång i veckan, väldigt sällan/aldrig eller inte svarat på frågan.

Enkätundersökningen visar att de förskolor som har medverkat i min undersökning har mycket av de naturtillgångar på förskolegården som jag efterfrågade, vilket var tillgångar som jag fick hjälp av Naturskolan att välja ut. Men barnen behöver fysisk aktivitet och som jag tidigare nämnt lär vi bättre om vi använder fler sinnen. Tidigare forskning som gjorts visar att det inte är någon direkt skillnad på barns fysiska aktivitet om leken sker på förskolegården eller om de beger sig ut i naturen. Fysiskt aktiva barn är fysiska även när de lämnar förskolegården, likaså de mindre fysiskt aktiva barnen är lika lite fysiskt aktiva ute i naturen. Men däremot visar undersökningen att promenaden till skogen var en viktig del i de inaktiva barnens fysiska aktivitet (Storli & Hagen, 2010). Av egen erfarenhet vet jag att förskolegårdar varierar i storlek vilket gör att om vi inte lämnar förskolegården kan det vara svårt att i vissa fall ge barnen den fysiska aktivitet som de behöver. En av förskolorna i min undersökning är centralt belägen, vilket gör att de inte lämnar förskolegården berättade pedagogen som arbetar på förskolan. I det fallet samt i andra fall där man som pedagog inte tar med barnen utanför förskolan så ofta kan därmed ha en svårare utmaning att tillgodose alla barns fysiska behov samt att stimulera barnens alla sinnen för att ge goda förutsättningar till lärande, anser jag. Szczepanski (2007) menar att vår vilja att lära påverkas av vår hälsa. Mår vi bra både fysiskt och psykiskt möjliggör vi för eget lärande.

Tidigare i min diskussion har jag skrivit om hur rörelsen ger glädje som gynnar lärandet (Nelson, 2007) och leken är en viktig del i barns liv. I förskolans läroplan står det att

Ett medvetet bruk av leken för att främja varje barns utveckling och lärande ska prägla verksamheten i förskolan. I lekens och det lustfyllda lärandets olika former stimuleras

fantasi, inlevelse, kommunikation och förmåga till symboliskt tänkande samt förmåga att samarbeta och lösa problem. Barnet kan i den skapande och gestaltande leken få möjligheter att uttrycka och bearbeta upplevelser, känslor och erfarenheter. (Skolverket, 2010, s. 6)

Min undersökning visar att alla pedagogerna inte har lätt att utnyttja leken i lärandet. Tre av dem tycker att barnen inte alltid bjuder in pedagogerna i leken, utan att barnen vill vara ifred. Medan det finns de pedagoger som gärna tar plats i leken, de berättar hur de själva kan inspirera till en lek, eller ”krydda leken om den håller på att ta slut”, som en av pedagogerna berättade. En annan pedagog berättar hur hon kan fånga barnens intresse i leken och utforska med barnen, samt ta fram datorn om de behöver ha svar på något som hon själv inte kan. Pedagogen från Ur och Skur förskolan berättar att hon tycker att det oftast är enklast att fånga lärandet under den ”fria leken”, eftersom hon där utgår från barnets eget intresse. Hon menar att om barnet är intresserad av vad som finns under en stubbe, kan hon fånga ögonblicket och möjliggöra för lärandet.

I enlighet med läroplanen för förskola tycker jag att det är viktigt att vi som pedagoger samspelar med barnen, det är inte bara vi som lär barnen utan även barnen som lär oss, samt att barn lära av varandra (Skolverket, 2010). Änggård (2012) har gjort en undersökning på en Ur och Skur förskola och har genom sina observationer sett hur pedagogerna lyckades ta tillvara på lärandet genom att återskapa förskolelokalerna utomhus. Pedagogerna var medforskande och kunde inspirera barnen till hur man kunde använda naturmiljön, hon anser att utomhusmiljön inbjuder till barnens lek där de får ge utlopp för hela sin fantasi. Precis som de intervjuade i min undersökning berättade, anser jag att en planerad aktivitet även kan uppfattas som en lek för barnen och vårt uppdrag är att vara där och stötta och utmana barnen i deras lärande. Men en sak jag kunde utläsa ur min undersökning var att nära hälften av de pedagoger som deltog i enkätundersökningen tyckte att de inte hade tillräckligt mycket kunskaper kring ämnet natur för att kunna stötta och utmana barnen i deras lärande. Jag tror att det kan medföra att det bland annat blir svårare att ”fånga ögonblicket” i leken då lärandet kan ske.

Av min undersökning drar jag slutsatserna att det saknas kunskaper om ämnet natur bland pedagoger i förskolan, vilket kan göra det svårt att utmana och stötta barnen i deras lärande och utveckling. Resultatet av undersökningen visar att det inte är alla pedagoger som kan beskriva sin egen bidragande del när det gäller hur de arbetar med att få in naturen som en del av barns utveckling och lärande. Mycket av arbetssättet relateras till den styrda aktiviteten och det material som finns att tillgå, inte kring deras egen insats för att inspirera och fånga lärandet ”här och nu”. Med detta i tanken oroar jag mig för att förskolor riskerar att bli mer lik skolan, eftersom mycket av lärandet sker i styrda aktiviteter som kan jämföras med skolans undervisning där det finns risk att frångå det lustfyllda lärandet. Vi pedagoger måste bli bättre på att fånga ögonblicket som möjliggör lärandet, samt att sätta ord på vår verksamhet som vi bedriver. En sak till som oroar mig är de hinder som vissa pedagoger i min undersökning ser

när de tänker på hur de vill få in naturen i barns lärande. Verksamma pedagoger måste lära sig se möjligheter, inte hinder. Kanske är lösningen att skriva med vistelsen i naturen som en del i arbetsplanen, vilket gör det till en del av arbetssättet och ”levande” som den intervjuade pedagogen beskrev det.

Begreppet naturen förknippas med skogen, men det gäller för oss pedagoger att även se naturen på närmare håll. Eftersom mycket av barnens tid verkar tillbringas på förskolegårdarna är det viktigt att vi stannar upp, använder våra sinnen och upptäcker naturen omkring oss. Det gäller att ta vara på möjligheterna som ges för att uppnå ett lärande, vare sig det är på förskolegården, inomhus eller i skog och mark. Ju färre gånger man som pedagog lämnar förskolans gård, ju högre krav ställs på gårdens utformning. Detta för att möjliggöra för att aktivt kunna arbeta med naturen som en del av barnens lärande, men det ställs även krav på pedagogens medvetenhet för att på bästa sätt kunna tillgodose alla barns fysiska behov för att främja hälsan. Som jag tidigare berättat har Naturskolan i kommunen påbörjat ett projekt där deras syfte är att utbilda samt ge inspiration till pedagogerna på kommunens förskolor hur de kan arbeta kring läroplansmålet naturkunskap och teknik. Jag tycker att det skulle vara intressant att göra en ny undersökning efter avslutat projekt för att se utvecklingen av pedagogernas tankar kring deras kunskaper kring ämnet natur. Med ökad kunskap kring ämnet natur tror jag att vi som pedagoger får det lättare att ”fånga ögonblicket” som möjliggör lärandet samt att kunskapen bidrar till att vi också kan sätta ord på vår verksamhet som vi bedriver. Naturen är en otrolig resurs i vårt arbete med barnen för att nå deras lärande och utveckling. Kom ihåg att den finns runt omkring oss vart vi än är, bara vi är villiga att upptäcka den.

Referenser

- Austli, Linn (2012). *Hur med natur – att utforska och inspireras av naturen i förskola och Förskoleklass*. Malmö: Författaren och Gleerups Utbildning AB
- Brügge, Britta & Szczepanski, Anders (2011). Pedagogik och ledarskap. i B. Brügge, M. Glantz, & K. Sandell, *Friluftslivets pedagogik. En miljö- och utomhuspedagogik för kunskap, känsla och livskvalitet* (ss. 25-52). Stockholm: Liber AB och författarna.
- Grahn, Patrik (2007). Barnet och naturen. i L. O. Dahlgren, S. Sjölander, J. P. Strid, & A. Szczepanski, *Utomhuspedagogik som kunskapskälla - Närmiljö blir lärmiljö* (ss. 55-104). Lund: Författarna och Studentlitteratur.
- Johansson, Bo & Svedner, Per Olov (2010). *Examensarbetet i lärarutbildningen*. Uppsala: Kunskapsföretaget AB.
- Nelson, Nina (2007). Den växande individens hälsa. i L. O. Dahlgren, S. Sjölander, J. P. Strid, & A. Szczepanski, *Utomhuspedagogik som kunskapskälla* (ss. 105-118). Lund: Författarna och Studentlitteratur.
- Storli, Rune & Hagen, Trond Løge (2010). Affordances in outdoor environments and children's physically active play in pre-school. *European Early Childhood Research Journal*. Volym 18, nr 4, 445-456.
- Szczepanski, Anders (2007). Uterummet - ett mäktigt klassrum med många lärmiljöer. i L. O. Dahlgren, S. Sjölander, J. P. Strid, & A. Szczepanski, *Utomhuspedagogik som kunskapskälla - Närmiljö blir lärmiljö* (ss. 9-37). Lund: Författarna och Studentlitteratur .
- Utbildningsdepartementet (2010). *Läroplan för förskola, Lpfö 98, reviderad 2010*. Stockholm: Skolverket/Fritzes
- Änggård, Eva (2008). Skogen som lekplats. *Nordisk pedagogik*. Volym 29, 221-234.
- Änggård, Eva (2012). Att skapa platser i naturmiljö. *Nordisk Barnehaveforskning*. Volym 5, Nr 10, 1-16.

Bilaga 1

Enkät till verksamma pedagoger

Information till de pedagoger som svarar på min enkät

Jag studerar till Förskollärare med inriktningen Naturkunskap i vardagen på Karlstads Universitet. Nu skriver jag mitt examensarbete med syftet att ta reda på hur naturen på bästa sätt kan bidra till barns lärande och utveckling. Detta är en enkät som jag kommer ge ut till de flesta pedagoger på kommunens förskolor för att ta del av er erfarenhet. Enkäterna kommer ligga till grund för min fortsatta fördjupning i ämnet. För att gå vidare med min undersökning kommer jag att göra intervjuer med några pedagoger. Att besvara enkäten är frivilligt men väljer du att hjälpa mig i min undersökning kommer detta ske anonymt och resultatet som kommer fram i undersökningen kommer inte kopplas till förskolan. Hör gärna av er om ni har några funderingar kring frågorna eller har några funderingar

Kan du tänka dig att ställa upp på en intervju?

JA

NEJ

Namn: _____

Vänliga hälsningar
Maria Boman
tel. 0736 54 67 85

Enkät till verksamma pedagoger

1. Förskolans namn _____

2. Jag arbetar i barngrupp med åldrarna _____

3. Bedriver du/ni en planerad verksamhet ute i naturen?

1 ggr/vecka

1-2 ggr/vecka

2 eller fler gånger/vecka

Beskriv gärna:

---

4. Erbjuder gården naturmaterial som stimulerar barnens lärande? Ge gärna

exempel _____

---

5. Känner du att du har tillräckligt mycket egna kunskaper kring ämnet natur för att kunna utmana och stötta barnen i deras lärande? Ringa in ditt svar

JA

NEJ

NEJ, önskar mer

VET EJ

6. Hur är din inställning till läroplansmålet kring naturkunskap/teknik? Ringa in ditt svar.

KUL/SPÄNNANDE

SOM EN UTMANING

SVÅRT

VET EJ

7. Känner du att du är en medforskande pedagog? Ringa in ditt svar

JA

NEJ

ÖNSKAR JAG VAR BÄTTRE

VET EJ

Utveckla gärna

---

8. Används leken som en naturlig del av lärandet om naturen? _____

På vilket sätt? _____

---

9. Brukar ni ta in naturmaterial eller återkoppla till naturen i

inomhusaktiviteterna? Ringa in ditt svar

JA

NEJ

På vilket sätt, ge gärna exempel _____

---

10. Om/när ni går till skogen med barnen, hur lång tid är ni borta från förskolan?

Hur lång tid tar det att komma dit? _____

Hur länge är ni i skogen? _____

11. Ringa in de sakerna som finns tillgång till på er förskola:

Trädgårdskompost

Varmkompost

Fågelmatning

Odling ..vad? _____

Inbjudande material

Utmanande gård

Grenar

Skog

Berg

Stockar

Löv

Stenar/stenhög

Buskar

Ängsmark

Vatten

Jord/sand

Träd

Annat ..vad? _____

12. Har förskolan någon speciell inriktning/pedagogik eller profil?

JA

NEJ

Om JA, vilken? _____

13. Hur tycker du som pedagog att naturen kan bidra till barns utveckling och lärande?

Tack för din medverkan!

Bilaga 2

Intervjufrågor

Vad ser du för hinder/möjligheter med att ta in naturen som en del av barns lärande?

Hur gör du för att inspirera barnen till lärande i vistelsen i naturen?

Hur utnyttjar du barnens lek i lärandet?

Hur får du in läroplansmålen i arbetet med naturen?

Genomför du planerade aktiviteter, eller hur gör du för att nå lärandet kring ämnet natur?